Norman Károly

Kőműves ismeretek

Tisztelt irodalombarát olvasó! Bizonyára elkötelezett vagy a Tiszta Forrásból eredő szövegemlékek iránt. Talán kissé savanyú is a szád íze, amikor megtudod, hogy – teszem – népmesekincsünk is nagyrészt import, lévén bő forrása a 17–18. századi, páneurópai ponyvairodalom. Holott az Élet errefelé is, mindenkor gazdagon ömleszt originális folklór-nyersanyagot. Csak sajnos ez általában, az Élet sivatagában, szinte nyomtalanul elszikkad.

Hadd hívjam fel a figyelmet az egyik, gazdag területére! Szemlélünk, mondjuk egy házat. Egészen ház formája van. Sokan élünk e bolygón, akik avégből, hogy ezt viszonylagos természeti biztonságban tehessük, házat építettünk, ahogy az építési jog fogalmaz: „megfelelő szakképesítéssel rendelkező szakmunkás felelős műszaki vezető irányítása nélkül". Az efféle vállalkozások egészen egyedi élményekkel szolgálnak, kár volna, ha az utókor mit sem tudhatna meg ezekről. Talán néprajzos gyűjtőutakra kellene indulni. Sőt, a tudományosság magas szintjére emelkedhetne egy ilyen célú mozgalom. Disszertációk születhetnének. „Korreláció 370 kilogramm tömegű vasbeton gerenda teljes magányban történő felhelyezésének lakossági eloszlása és a területi lágyéksérv-statisztika között". Vagy: „Az istenkáromlási tilalmak időleges felfüggesztésének módszertana". Gondoljuk meg! Mennyi kínlódástól kímélte volna meg egy ókori „Best Practices" összeállítás a kultúrtörténetet például egy dolgozattal, amelynek címe: „Olyan kőtömb száz rabszolga általi beépítése piramis felső tartományába, amelynek tömege meghaladja a száz rabszolga össztömegét, viszont a méreténél fogva tíznél több egyszerre nem fér hozzá."

Azzal is számolnunk kell a gyűjtés során, hogy: lehetséges elsődleges dokumentáció, illetve külső szemlélők által rögzített másodlagos; mint teszem az amerikai légierő szigorúan titkos jelentése „bármely irányba egyforma repülési képességű, korong alakú kísérleti gép üzemi próbájáról"; illetve be nem avatott pilóta által vezetett harci repülőgép fekete dobozának dokumentum értékű hangfelvétele: „Jézusmária, egy UFO, valami élőlény van benne!" Különösen értékes, amikor ezt a két fajtát össze lehet kapcsolni.

Itt van például az a szóbeszéd, helyi lakossági körben, miszerint „az egy őrült csillagász, rakétakísérleteket folytat a telkén".

Térjünk vissza a kőműves ismeretek köréhez. A leendő folklór-gyűjtés számára. Hogyan öntjük ki betonnal a falazat tetejét 370 kilogrammos gerendákkal összefogó, vasalt koszorút, mínusz 10 Celsius fokos hőmérséklet mellett?

Az egész ház felépítésére egyetlen fő munkaerő állt rendelkezésre; az alapárok ásásától a falazáson át a tető befedéséig, ezért határidő-kérdések vetődtek fel. Az építkezés anyagi fedezete a testi-lelki erő, és egy – a nyersanyagbeszerzésre szűken elegendő – OTP-kölcsön. Betongerenda akkor októberben az építőanyag-piacon egyáltalán nem volt kapható, amire az építési határidő módosítását az OTP-ben kérelmező építkező azt a választ kapta, írásban is, hogy ha december 31-ig nem mutatja be a lakhatási engedélyt, a kölcsönt az OTP egy összegben felmondja, azonnali visszafizetési kötelezettséggel; szóban még hozzátéve, hogy igyekezzék ezzel karácsonyig, mert a két ünnep közt nem lesz ügyintézés. Egyesek ilyen helyzetben felvágják az ereiket, mások ellenben ezzel az írással kacagva ellátogatnak a betonelem-gyár igazgatójához, aki – végignézvén rajtuk és a papírjukon – kiutalt betongerendákat nagyker-áron, daruskocsival a leendő kerítés vonalába leszállítva, amiért ez úton is köszönet illeti. A gerendák helyükre illesztésére nem térek ki, lásd föntebb.

Abban az évben november első két hetére, a koszorú betonozásának idejére, mínusz tíz fokos fagy köszöntött be. Vesz az ember ugye egy marmonkannányi Calcidur kötésgyorsító adalékanyagot, egy pohárral adagol minden keverőputtonyba. A beton induló hőmérsékletének el kell érnie a plusz 15 Celsius fokot, a kötése hőtermelő folyamat, és addig melegen tartja, amíg a kötés be nem fejeződik. Utána meg hadd fagyjon.

Mármost vízmű még nincs. Az építkező szovjet hullámpalákkal nagy fémtartályba gyűjti az esővizet, van másfél köbméter. A betonozáshoz egyszerűen csákányoz belőle egy kétszáz literes vashordónyit, hulladék fával alágyújt, felforralja. Csákányoz egy puttonnyi fagyott sódert. Egy vödör forró víz, egy lapát sóder, négy lapát cement, további tizenkét lapát sóder, az anyag együtt épp eléri a plusz tizenöt fokot, hajrá Calcidur. Ez megy két napig puttonyról puttonyra, mígnem elered, majd zuhog a hó, a tetőn betonozó építkező tehát a délelőtt közepén lerúgja a fal peremén át a négy méteres mélységbe azt a néprádiót, amely az időjárás-jelentésében óránként megismétli, hogy hóesés nem várható. A hóesésről természetesen Isten tehet. Isten talán – fentről lenézvén – úgy látta, hogy ez ott lent betonozna, egy-két napra legyen enyhébb az idő, hadd szívják meg

magukat vízzel a hulladék fák, majd nem égnek azután! Na, két nap múlva vissza a mínusz tíz fok. Szóval a káromlási tilalmak...

Ellátogat az építkező párszor, gyalog, a Tüzép-telepre. Mindig televeszi a hátizsákját német brikettel, mi az az öt kilométer. Ám az a három kis téglaálláson nyugvó, kétszáz literes hordó alatt csak akkor ég, ha van huzatja. Ezért a Porex porszívó, amely még tudott sugárban fújni, fújja a tüzet az egyik oldalon, a sugárzó hőségtől ennek során végül a feléig leolvad; a másik oldalon ül az építkező, előtte perzselő tűz, hátában csikorgó fagy; benzinlámpát pumpál, előgázosítás nélkül, lángoló fáklyában spricceli a benzint a tűzbe.

Egy helyi lakos a távolból végtelen gyanakvással kémlel. Nagy hómező közepén méretes henger, alatta tomboló tűztenger, a tetején gőz gomolyog. Az az őrült alighanem épp indul a Tau Cetire.